

'Ik besepte niet
genoeg hoe
intens gemeen
Thierry Baudet is'

Henk Otten interview

Forum voor Democratie viel de afgelopen vier jaar uit elkaar. Medeoprichter Henk Otten heeft een boeiende tijd als senator gehad, maar kijkt ook met teleurstelling terug op zijn 'mislukte missie'.

Henk Otten: 'Er komen nog meer onervaren mensen in de Eerste Kamer, het is een versplinterde bende.'

tekst **Wilfred Scholten**
foto **Jean-Pierre Jans**

Hoewel hij zich tot de laatste dag volledig inzet als senator, heeft Henk Otten (55) het even

gehad met de versplintering op rechts. "Ik geloof niet in BBB, ik geloof niet in Ja21, ik geloof eigenlijk helemaal niet meer in iets nieuws van buiten. Blijkbaar wil het gewoon niet lukken op rechts. Ze leggen hun focus op één messias die het moet doen, of die nu Fortuyn, Baudet of Van der Plas heet. Dat werkt niet. Dat is nu wel gebleken."

De medeoprichter van Forum voor Democratie (FvD) neemt een 'politiek sabbatical', zegt hij. Na de verkiezingen van de Eerste Kamer op 30 mei zal hij voorlopig afscheid nemen. Hij blikt terug op het succes van Forum van vier jaar geleden, toen zijn partij na de Provinciale Statenverkiezingen de grootste werd in de Eerste Kamer. En hoe de boel daarna genadeloos uit elkaar viel.

Het interview vindt plaats op de Amsterdamse Zuidas, niet ver van zijn woning en de plek waar hij jarenlang werkte. Als ondernemer was de econoom en jurist bezig met fusies en overnames. Dat werk pakt hij nu weer op. De politiek slurpte de laatste jaren al zijn tijd en energie op. "Het was een dure hobby."

Vanaf 2016 heeft Otten onophoudelijk geprobeerd er iets van te maken. Voornamelijk achter de schermen. "Ik heb het allemaal zo bedacht. Ik schreef de speeches voor Baudet, en met mijn dertig jaar ervaring in media en telecom deed ik Facebook en Twitter voor de partij. Niemand anders kwam daar met zijn

poten aan. Ik bedacht de filmpjes en zette die online. Wanneer Baudet ontspoorde, probeerde ik hem in het gareel te houden. We zouden een asertief-intelligente koers gaan volgen, op een doordachte manier. He-las is dat mislukt."

Na de overwinning op 20 maart 2019 bij de PS-verkiezingen kwam het tot een uitbarsting. Thierry Baudet hield een speech die Otten verbijsterde. "In plaats van de kiezer te bedanken en de provinciale lijsttrekkers op het podium te halen, hield hij een toespraak over de uil van Minerva en het boreale Europa. Ik kreeg tranen in mijn ogen. Het was een quasi-intellectueel lulverhaal. Daarmee maakte hij de partij kapot. Na 10 minuten ben ik kwaad wegge-lopen."

Wat Otten het ergste vond, was dat hij uit zijn eigen netwerk mensen zo ver had gekregen voor Forum actief te worden. Het project dat hij was gestart om Forum aan de macht te brengen, viel in duigen. "Ik wilde het politieke systeem veranderen. Mijn idee was: *first we take* de Eerste Kamer, *then we take* de Tweede Kamer. Naar dat liedje van Leonard Cohen (*First we take Manhattan*, red.). We hadden 35 zetels in de Tweede Kamer kunnen halen, met gemak. Dan zit je aan de knoppen en kun je veranderingen doorzetten. Dat was mijn plan. Dat is mislukt. Dat neem ik Baudet het meest kwalijk, afge-zien van wat hij mij persoonlijk geflikt heeft."

Nadat Otten via NRC duidelijk had gemaakt dat Baudet te veel naar rechts trok en dat de partij meer was dan Baudet alleen, werd hij beschuldigd van een 'greep uit de kas'. Het bewijs werd nooit geleverd en de partijleider verloor de rechtszaken. Maar Otten werd wel geroyeerd als lid, stapte uit de FvD-fractie in de Eerste Kamer en zit sindsdien met Jeroen de Vries, oud-voorlichter van de partij, in de tweemansfractie Groep Otten (GO).

De in Drenthe geboren Otten raakte politiek geïnspireerd door Hans van Mierlo, de oprichter van D66. "Hij trok net als ik de conclusie dat het politieke systeem helemaal vastliep. Hij wilde het moderniseren. Nou, we zijn vijftig jaar verder en er is nog weinig veranderd."

Daarna kwam Frits Bolkestein, die tot Ottens genoeg het debat over immigratie 'op een intelligente manier openbrak'. Otten werd zelf pas politiek actief tijdens de opkomst van Pim Fortuyn. Hij zag hoe de LPF na de moord op Fortuyn ont-aardde in chaos. Een ervaring die hij meenam toen hij samen met Baudet Forum voor Democratie oprichtte. Om toestanden zoals in de LPF te voorkomen, probeerde hij Thierry Baudet in toom te houden. "Ik zei al-tijd tegen hem: verkloot het niet, dit

kun je maar één keer in een genera-tie doen."

Hij had goud in handen, wordt altijd gezegd.

"Dat is de beeldvorming: ze kwamen uit het niets, hij had goud in handen en hij is gek geworden. Allemaal gelul!"

Wat dan wel?

"Mensen kunnen zich niet voorstellen dat de partij vooral door mij gecreëerd is. Ik deed dat heel erg op de achtergrond."

U wilde Baudet gebruiken?

"Ja, ik dacht: hij komt heel goed over op camera, oogt fris, een modern boegbeeld."

Voor uw ideeën?

"Voor een goede versie van wat er na Fortuyn is misgegaan. Ik zag bij Fortuyn dat het fout kon gaan als je op de voorgrond treedt, dus ik ben op de achtergrond gebleven. Dat is achteraf een fout geweest. Ik had beter meteen op de voorgrond kunnen treden, want het werd de partij van Baudet. Wat dus in feite niet zo was."

Had u het boegbeeld kunnen zijn?

"Nee, maar het werd de partij van Baudet. Het had ook de partij van Baudet en Otten en meer mensen kunnen zijn."

Henk Otten kende Baudet onvol-doende. Dat heeft hij onderschat. Voor het eerst valt er een stilte. "Ook wist ik niet van de Russische inmenging achter de schermen." Hij doelt op John Laughland, een medewerker van Baudet die connecties heeft met Rusland. "Dat was alle-maal al veel langer gaande, heb ik achteraf gereconstrueerd."

Ook het onderzoeksprogramma *Zembla* had aanwijzingen dat Baudet al langer relaties onderhield met mensen dicht bij het Kremlin. "En ik besefte onvoldoende hoe intens gemeen Baudet is. Ik kan me niet voorstellen dat mensen zo zijn. Heel achterbaks. Ik ging voor het succes en hij ging voor zichzelf, dat is het verschil. Vervolgens heeft hij zich mijn werk toeëigend, geschiedvervalsing dus, en mij als boef afgeschil-derd."

U kende Baudet al sinds 2011.

"In 2018 was ik er goed klaar mee. Dat was het kantelpunt. Er liepen allerlei belangen langs elkaar, hij had totaal geen focus."

Maar u ging wel door met hem.

"Dat was een dilemma. We gingen voor het succes, we wilden iets veranderen. Dus wat doe je dan? We hielden elkaar een beetje in evenwicht. Hij kon mij er niet uitduwen en ik hem niet. Naarmate hij beken-der werd, dacht ik: of ik ga ook in de cockpit zitten, of ik spring er met de parachute uit. Dat waren de opties. Toen ben ik lijsttrekker voor de Eerste Kamer geworden en dat hielp, want toen stegen we in de peilingen. Otten is een normale vent, dachten de kiezers. Misschien niet zo fotogeniek als Baudet, maar die houdt hem wel in het gareel. Maar ja, na die boreale speech was het voor hen ook over en uit."

Inmiddels is FvD in zowel de

Eerste als Tweede Kamer uiteengevallen in drie fracties. Waarom sluit u zich niet aan bij Ja21, de afsplitsing van de partij onder leiding van Joost Eerdman en Annabel Nanninga? Is dat niet de partij die u voor ogen had: min of meer fatsoenlijk rechts?

Otten maakt een wegwerpgebaar. "Nee, nee, dat is helemaal niet de partij die ik voor ogen had. Het is een goedkoop aftreksel van de PVV geworden, inhoudsloos. Met die lui ga je de oorlog niet winnen."

Hoe is uw ervaring in de Eerste Kamer?

"Erg interessant, en ik vind het eervol om te doen. Ik heb het ook heel serieus gedaan, ondanks alle trammelant in het begin. Ik heb geprobeerd inhoudelijk bij te dragen op een breed scala van terreinen. Dat heeft denk ik wel respect afgedwon-gen."

U ging de politiek in om het systeem te veranderen. Is dat na vier jaar gelukt?

"Ik had meer gekund met meer zetels."

Maar wat hebt u aan het systeem kunnen veranderen?

"Hm... Betrekkelijk weinig."

Wel iets?

Korte stilte: "Het systeem kun je moeilijk in je eentje veranderen. Ik heb wel continu gepleit voor meer transparantie. Een voorbeeld: in de Eerste Kamer mocht je nooit vanuit de bankjes foto's maken, wist je dat? Ik deed dat weleens met mijn telefoon, maar werd op mijn vingers getikt door de voorzitter. Toen heb ik in overleg met de fractievoorzitters het verzoek ingediend om het Reglement van Orde te veranderen, zodat het wel mag. Er is gestemd en een meerderheid vond het goed."

Een *moment of fame* was het bezoek dat Otten in december 2019 bracht aan het Torentje. Premier Rutte had hem over kunnen halen om de noodwet stikstof te steunen, samen met 50Plus en de SGP, zodat er een meerderheid voor was in de Eerste Kamer.

Die oplossing werd bekend als het 'Ottenpaadje'.

"Ach ja, dat hebben journalisten bedacht."

Was u daar niet trots op? U mocht op audiëntie bij de premier.

"De journalisten stonden buiten bij het Torentje. Toen we de deal beklonken hadden, zei ik tegen Rutte: 'dan moet je wel mee naar buiten'. Hij wilde niet echt, stond nog wat met zijn ambtenaren te praten. Toen zei ik: 'dan gaan we tegen stemmen'. Uiteindelijk heeft hij in dat gangetje tussen de schuifdeuren me nog een hand gegeven, dat was op tv, maar hij wilde niet mee naar buiten."

U genoot van dat moment?

"Ik zit er niet voor het genot. Ik ben juist de politiek ingegaan omdat ik me dood ergerde aan het visieloze beleid van Rutte. Ik deed het omdat ik iets wil bereiken. Ik kwam buiten en zei: wij hebben deze rotzooi niet gecreëerd, maar we helpen toch de troep op te ruimen. Nou, dat vond

Rutte niet leuk. Ik ben daarna nooit meer gevraagd om in het Torentje te komen."

Uiteindelijk overheerst bij Henk Otten de teleurstelling over zijn mislukte missie. "Ja, dat vind ik heel erg. Ik heb er zeven jaar van mijn leven aan besteed. Dat had heel anders kunnen lopen."

Heeft u nog overwogen door te gaan?

"Nou, die PS-verkiezingen zijn heel veel werk, dan moet je al die kandidaten selecteren. Dat heb ik al eens gedaan. Tweeduizend gesprekken gevoerd en veel trainingen in het weekend. Dat deden we overigens als noodzakelijke stap voor de Eerste Kamer, niet vanwege de provincies. Dacht je dat we zo graag over de provinciale weg van Leeuwarden naar Dokkum wilden meepraten?"

Maar de belangrijkste reden om niet mee te doen aan de komende verkiezingen is de verdergaande versplintering, zegt Otten. "Het wordt erger. Er komen nog meer onervaren mensen in de Eerste Kamer. BBB kan wel 8 zetels halen, maar voordat die nieuwe mensen het snappen ben je minstens twee jaar verder. Een versplinterde bende. Als ik dan ook nog mee moet gaan doen met 1 of 2 zetels... Dat zet geen zoden aan de dijk, wij willen consolidatie, geen fragmentatie."

Otten hoopt terug te komen, maar dan in een beweging met ervaren politici. Zoals president Macron in Frankrijk gedaan heeft. Politici uit bestaande partijen samenbrengen om iets nieuws te beginnen. "Je hebt mensen nodig die echt gepokt en gemazeld zijn binnen de politiek."

Maar eerst zal het nog slechter worden in Den Haag, verwacht hij. "Alles loopt vast: stikstof, bouw, migratie. Ik heb contact met mensen uit andere partijen die ook denken: het gaat helemaal mis. De vraag is alleen wanneer we een bepaald punt bereiken om vandaaruit iets nieuws te beginnen."

Tot die terugkeer rondt hij zijn werk in de senaat af. "Collega's vinden het heel erg jammer dat ik ga vertrekken, tenminste, dat zeggen ze tegen mij. Misschien hoor jij andere geluiden?"

Ik hoor wel: Otten doet zo gewichtig, alsof hij een grote fractie vertegenwoordigt.

"Hm. Ik ben een van de bekende Kamerleden, dat kunnen anderen blijkbaar niet goed hebben. Als ik tweet, heeft dat meer impact. Heb je soms met Ben Knapen (CDA-senator, red.) gesproken? Die zegt altijd: hoeveel heb jij er in de fractie, Henk? Dan antwoord ik: net zoveel als jij straks met jouw CDA, Ben. Haha!"